

Pariul cu memoria sau despre cei de ieri și cei de azi

Prin anul 1980, în studiile unui sociolog american apăruse o formulă care a stârnit uimire, dar și acord senin deopotrivă. Astfel, Ray Oldenburg a încercat o ordonare a spațiilor prin care ființa umană trece de-a lungul unui destin: dacă mediul familial forma „primul loc,” iar universul profesional „al doilea loc,” interpretarea sa, ca a unuia ce se dedicase studiului relațiilor interumane făcuse loc și celui de „al treilea loc.” În acest ultim caz era vorba de spații de întâlnire, de socializare, din trecut și din prezent, cu atât mai necesare cu cât lumea părea a evolua după mecanisme tot mai individualiste. Sociologul a fost destul de generos cu acest spațiu și a inclus în această categorie vechile *piazza* italiene, cafenele, puburi, parcuri etc.

Nu atât tipologia propusă a părut neașteptată, cât mai ales felul în care ulterior alții au încercat să deschidă tot mai larg porțile celui de-al treilea loc. Căci dacă primele două spații nu păreau a necesita prea multe clarificări semantice, în schimb „*the Third Place*” era încă un soi de *no man's land* în care se găsea suficient loc și pentru alte adăugiri.

Așa se face că la câțiva ani după, sociologi și bibliotecari în special din mediul anglo-saxon, adică reprezentând un teritoriu care a fost mereu inovator pentru biblioteconomie, au vorbit deschis despre biblioteci ca despre... un al treilea loc. Dincolo de un atașament indestructibil față de propria meserie putem vedea în această indicație și expresia felului în care bibliotecile ultimelor decenii s-au îndepărtat, mai lent sau mai precipitat, de vechiul model, în care erau subjugate unui unic arhetip de servicii.

Dintr-un asemenea al treilea loc doamna Ana Todea a reușit să asambleze într-un tipar bio-bibliografic o nouă lucrare, *Portrete mureșene*, care poartă pecetea specializării urmate de Domnia Sa în ultimele decenii la Biblioteca Județeană Mureș, în cadrul Compartimentului de informare bibliografică, pe care l-a condus cu multă dăruire. Într-o succesiune cronologică și tematică, urmând dicționarului *Scriitori români mureșeni* (2000) al doamnei Ana Cosma și volumului semnat împreună cu Fülöp Maria și Monica Avram, *Oameni de știință mureșeni* (2004), prezenta lucrare reunește personalități din domeniul istoriei, științelor juridice, teologiei, artelor spectacolului și artelor vizuale. Fiecare fișă biografică rezumă un destin, făcând astfel posibilă reevaluarea istoriei locale, din această geografie mureșeană, din punctul de vedere al coordonatelor ei politice, culturale și artistice, al dialogului trecutului cu prezentul. Fișele respectă un tipar normativ, care facilitează găsirea rapidă a informațiilor biografice, a celor legate de formația intelectuală, profesia urmată, creația scrisă și artistică, oferind așadar o imagine panoramică asupra unor informații bogate, dar până atunci dispersate în varii surse de informare.

Faptul că doamna Ana Todea s-a supus unei munci migăloase, acaparante, ce pare chiar fără sfârșit, în condițiile în care noi detalii legate de activitatea celor din prezent au presupus implicite reveniri și adăugiri la ce părea a fi o fișă în drum spre tipar, ne explică de ce această lucrare s-a materializat treptat, în timp, în ultimii șapte ani autoarea dedicându-se constant acesteia. Reunind informații din chestionarele completate de cei contemporani cu noi, cu cele risipite prin presa locală și națională, prin alte dicționare și enciclopedii, doamna Ana Todea a ajuns treptat la întregirea acestor profiluri bio-bibliografice, nu înainte de a valida însemnătatea complementarității între surse variate.

Mondializarea informației într-un ritm copleșitor în ultimii ani, când internetul a devenit pentru mulți modul cel mai rapid de a culege răspunsuri la orice întrebări, a făcut și mai evident modul în care, într-o acțiune recuperatorie, un singur bibliotecar trebuie să stăpânească o complexitate documentară. Munca înfăptuită de doamna Ana Todea este îndeobște în astfel de cazuri împlinită de o echipă, dar faptul că Domnia Sa și-a asumat-o individual, fiind și cea care a trimis chestionarele, și cea care a selectat personalitățile, și cea care a tehnoredactat fișele etc., mărturisește efortul copleșitor căruia i s-a supus, dar și devotamentul pentru profesia de bibliotecar căreia i s-a dedicat timp de patru decenii.

Volumul poartă dovada implicită a interferențelor etnice și profesionale din spațiul mureșean, de ieri și de azi, căci nu este doar o lume românească cea pe care o restituie doamna Todea, ci și una maghiară, evreiască ori germană, cu concursul colegilor de la biblioteca județeană. Totodată autoarea a definit apartenența la acest spațiu cu foarte multă generozitate, nu doar prin locul de naștere, ci mai ales prin modul în care, în durata lungă sau în cea scurtă, activitatea celor înseriați în aceste pagini a avut ca scenă de desfășurare mediul mureșean.

Răsfoind aceste *Portrete mureșene* gândul meu s-a îndreptat instantaneu spre un subiect profesat cu mult profesionalism în cercurile științelor socio-umane în ultimele decenii, spre relația istoriei cu memoria. Pe drumul deschis de Maurice Halbwachs, memoria este privită în acest caz, din punctul de vedere a ceea ce colectivitatea reține pe parcursul mai multor generații, ca memorie colectivă. O memorie colectivă care funcționează în parte după reguli comparabile cu memoria individuală; în sensul că a păstra fără a selecta nu reprezintă deloc un apanaj al memoriei. Dar cum memoria înseamnă selecție, cu atât mai prețios este un astfel de dicționar, un instrument cu care autoarea se distanțează, prin puterea cuvântului scris, de vulnerabilitatea inerentă a memoriei colective, urbane sau rurale.

Esențial rămâne așadar gestul doamnei Ana Todea de a recupera fragmente din *memoria* lumii mureșene, mai ales atunci când actorii acesteia au fost personalități care au trăit evenimente excepționale sau dramatice. Volumul de față restituie atât o memorie autobiografică, în cazul celor de azi, cât și o memorie istorică, în cazul celor de ieri. O generoasă panoramă de nume și fapte, de date și de destine, constituie substanța acestui volum, în care memoria individuală se interferează cu memoria socială. Iar ceea ce a rezultat, sub semnătura distinsei bibliotecare, Ana Todea, este un pariu cu memoria câștigat!

Corina Teodor